

PANKOTAI GÁBOR

ERDÉSZEK MÁRAMAROSON

ELŐSZÓ

A magyar erdészeti irodalom egy gyöngyszemét tartja a kezében e kis könyvvel az olvasó; a szerző hosszú évek fáradságos munkájával új műfajt teremtett meg a szakirodalomban.

Szakirodalmunkban két nagy vonulatnak lehettünk tanúi az elmúlt évszázadban. A múlt század második felében – mindenekelőtt az OEE pályadíjai ösztönzésére – elsősorban a selmeci Akadémia tanárai fektették le a korszerű magyar erdőgazdálkodás tudományos alapjait ma is figyelemreméltóan értékes munkásságukkal.

A második fellendülés a második világháború után következett be, amikor elsősorban a Magyar Tudományos Akadémia bőkezű támogatásával, de más államilag támogatott kiadók közreműködése révén az elmúlt négy évtizedben egymásután jelentek meg egyrészt az erdőgazdaság egészét felölelő munkák, másrészt az egyes szakterületekre vonatkozó könyvek, továbbá a legfontosabb fafajokat tárgyaló monográfiák.

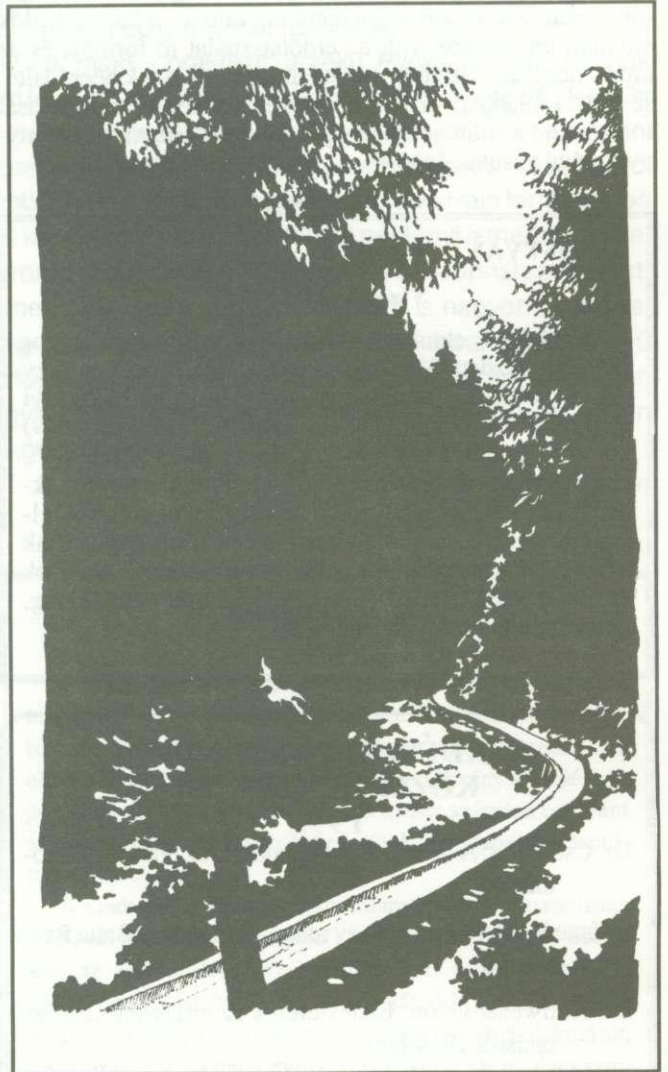
Ezek a munkák – általában az adott témakör helyzetének bemutatása mellett – azt a követelményrendszert munkálták ki, amit az adott területen a jövőben meg kell valósítani a helyes erdőgazdálkodás érdekében.

A szakirodalom vázolt irányzata mellett volt ennek egy dicséretes mellékága, az erdészettörténet művelése, melyet kezdetben az OEE támogatásával végeztek az erdészettörténettel foglalkozók; ezt később az állami kiadók is felkarolták. Ezek a művek az államalapításig visszamenően régi, eleinte latin és német, majd egyre inkább magyar okmányok közlésével igyekeztek képet adni az erdészeti tevékenység keletkezéséről kezdve, a fellelt okmányoktól függően a magyarországi erdőgazdálkodás egy-egy fontos mozzanatáról, fafajokról, birtokváltozásokról, törvényekről.

Ezekből az okmányokból betekintést nyerhetünk az erdészeti történetének egy-egy mozaikjába, vagy akár egy fontos korszakának történelmébe.

Ami a szakirodalomból hiányzik, az annak az ismertetése, hogy az elmúlt évszázadban milyen volt a **tényleges** magyar erdőgazdálkodás, tehát a napjainkig terjedő időszakban az **ideálisnak leírt erdőgazdálkodási követelmények szembeállítására a tényleges gyakorlattal**. Egy ilyen munkának a szakmai szempontból felbecsülhetetlen értéke mellett van egy erkölcsi értéke is: emléket állít azoknak a kollégáknak, akik halálukkal eltűnnek véglegesen a szemünk elől, mert nem voltak vezetők, nem kaptak kitüntetések, nem folytattak irodalmi tevékenységet, de talán a legfontosabbat tették, mert egy életen át tartó munkájukkal a tő mellett szolgálták az erdőt, a jövő generáció érdekeit.

A szerző ennek a hiánynak a pótlását kezdte meg munkájával, amikor a máramarosi magyar erdőgazdálkodás közel egy évszázados munkáját törekedett hitelesen bemutatni, nagy fáradsággal gyűjtve össze a már kallódó okmányokat, alig elérhető visszaemlékezéseket, elveszettnek hitt filmeket és ezekkel ötvözve össze saját gazdag tapasztalatait, melyeket kárpátaljai szolgálata során szerzett.

Kárpátalja erdőgazdálkodása kiemelkedő helyet foglal el a magyar erdőgazdálkodás történetében és a múlt század második felében már az európai erdőgazdálkodás élvonalába tartozott, noha ez nemzetközileg egyáltalán nem volt ismert. Egy cseh egyetemi tanár, *Carel Mátyás* hívta fel a figyelmet erre a magyar szaksajtó hasábjain a hatvanas években, mert erkölcsi kötelességének érezte, hogy erről beszámoljon. Ő 1920-ban került Kárpátaljára, amikor Kárpátalját Csehszlovákiához csatolták, és ahol meglepve látta, hogy a kezdetleges erdőgazdálkodás helyett, amire számított, egy rendkívül fejlett erdőgazdálkodást talált a volt kincstári magyar birtokon, ahol az erdők korszerűen fel voltak tárva és a faanyagot részben tutajozással, részben keskeny-nyomtávú vasutakon szállították le a hegyekből, hosszúfában való közelítést alkalmaztak már akkor, az erdők fel voltak tárva cserkészutakkal, mindenütt korszerű erdészlakásokat talált, tehát az erdészeti

kultúra olyan színvonalát, melyre Csehországban is alig talál-
ni példát.

A csehszlovák gazdálkodást 1939-44 között újra magyar
gazdálkodás váltotta fel és ezalatt a kincstár hatalmas további
beruházásokat hajtott végre. Mindez annak a következménye
volt, hogy Kárpátalján, elsősorban Máramarosban, az erdők
jelentős része kincstári tulajdonban volt és a kincstár elsősor-
ban vagyongyarapító erdőgazdálkodást folytatott, amikor a
tőkés rendszer akkori sajátjaként elsősorban a fakereskedők
vállalati kitermelése volt az erdőhasználat fő formája és az
erdésznek csak hátrahagyott hatalmas tarvágások beerdősíté-
se volt a feladata. Itt a szállítás századokon át tutajozással
folyt, majd a múlt század végén kezdtek áttérni a keskeny-
nyomtávú vasutak építésére.

A szerző ennek a hatalmas átalakítási folyamatnak volt
egyik aktív vezetője és tapasztalatainak közlése az utolsó
lehetőség a magyar erdőgazdálkodás e fontos fejezete egy-
egy darabjának hiteles, élethű megőrkítésére.

A szerző anyagi támogatás, szerződés nélkül fogott évek-
kel ezelőtt a munkához; lelkiismeretére és barátai ösztönzé-
sére hallgatva méltó emléket állított a kárpáti magyar erdő-
szetnek.

Dr. Madas András

KIADJA:
A ZALAI ERDŐ- ÉS FAFELDOLGOZÓ GAZDASÁG
NAGYKANIZSA
FELELŐS KIADÓ: DR. VÁRHELYI JÓZSEF

BÁN ISTVÁN

Vizet a tölgynek!

A tölgy az elmúlt években Magyarországon sajnos
száradni kezdett. Van azonban egy lehetőségünk, hogy
ezt megállítsuk. Tanulmányozzuk Bán István: Növényi
gyakorlati biofizika (Akadémia Kiadó, Budapest, 1989)
könyvét. Ennek a kérdésnek legfontosabb fejezete a 7.,
„biomágneses és bioelektromos jelenségek a növények-
ben”, 121–192. oldal. Ezzel a módszerrel egyrészt fel-
ismerhetjük a korai károsodást, másrésztől gyógyíthatjuk
a beteg fát a fa nedvességtartalmának növelésével. Ezek
szerint a beteg fának és erdőfoltoknak az optimális szintig,
öntözése ajánlott! – ha lehetséges.

BÁN ISTVÁN

Vezetői döntések előkészítése halmazok leképezésével a mező- és erdőgazdaságban

Az erdészeti biomatematikai alkalmazásaként az
FM Erdőrendezési Szolgálat Fejlesztési Osztályán
Bán István vezetésével évek óta folyik a hozamszabá-
lyozás-fejlesztési munka. Az első, matematikailag és
számítástechnikailag is egységes rendszerbe foglalt
országos hozamszabályozás 1984-ben készült el. Az
utóbbi időben az erdőrendezés legjobb szakembereit
kérte fel a közös fejlesztés folytatására. Így Bacsa
Árpád, Hornyánszky Antal, dr. Papp Tivadar, dr. Péti
Miklós, Szabó Péter, id. Kopányi Imre, Kolozs László,
Solti György, Szalai János vesz részt a Bán István
vezette fejlesztési munkában. Az általuk kifejlesztett
hozamszabályozási programcsomaggal a fejlesztési
osztály elvégezte az „országos összes” hozamszabá-
lyozást. Ennek eredménye szerint az elkövetkezendő
40 év országos összes véghasználatának fő jellemzője
– úgy hírlík –, hogy kezdetben a túltartott állományok
jelentős fatömeg pluszt adnak, a teljes 40 év alatt az
össz véghasználat lehetőség 10 éves összegei csökke-
nő tendenciát mutatnak és a fafajonkénti megoszlás
nagyot változik. Túlfeszített véghasználat jelei ismer-
hetők fel az EFAG-ok és a HM területén. Az eredmé-
nyek ellenőrzése és hitelesítése folyamatban van.

(Akadémiai Kiadó, Budapest, 1989).

ERDÉSZETTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK VI.

1992

Dr. Csőre Pál: A tartamosság gondolata az erdőgazdálko-
dásban

Jérôme René: Harmincöt év után... Emlékezés Batta Ber-
talanra

Dr. Kollwenz Ödön: Elképzelések az erdészeti szakok-
tatásról 1919-ben

Jérôme René: Fényképes erdészeti propaganda 1945 után

Dr. Oroszi Sándor: Karcagi hétköznapi

Székelyhidyi István – Takács István: Sikeres és sikertelen
halhonosítási kísérletek Magyarországon

Dr. Csőre Pál – dr. Kollwenz Ödön: A magyar erdőbir-
tokossági erdők történetéből

Dr. Oroszi Sándor: Wagner Károly élete és munkássága

Jérôme René: AZ ERDŐ 1952–1990

Szerkesztette: dr. Oroszi Sándor.

Megrendelhető a szerkesztőnél.

Cím: Budapest 5. Pf: 129. 1367

**A 238. és a 240. oldal grafikáit
Berta Attila,
a füleki (Felvidék) gimnázium
4.A. osztályos tanulója készítette az
„ÍGY LÁTOM AZ ERDŐT”
pályázatra.**

A házi berkenye

Könyv egy elfeledett fafajunkról

Nemrégiben jelent meg Németországban *Kausch–Blecken von Schmeling* könyve a házi berkenyéről. (Der Speierling) Mivel ez a fajfaj szálanként még él nálunk is, érdemes a kitűnő német nyelvű könyv néhány fontosabb megállapítását idézve összefoglalást adni erről a hasznos, ám ma már egyre kevésbé ismert fafajunkról.

Első leírását az antik világban *Teophrastos* készítette el, nevét pedig a római tudós, *Cato Censorius*-nak köszönheti. Termésének gyógyhatására *Dioskurides* figyelt fel, majd a praktikus érzékű *Plinius* méltatta fájának sokféle célú használhatóságát. A középkor tudósai már nem foglalkoztak vele, szakirodalmi feljegyzés alig készült róla. Ma már csak szálanként találjuk, nemegyszer tekintélyes méretekkel. Magyarországi előfordulásait a soproni botanikus, *Kárpáti Zoltán* gyűjtötte össze, jórészt az ő közléséből ismerjük, hogy Budapesttől északra, közelebről meg nem jelölt helyen 25 éves példánya volt (ma már legalább 50 éves, ha még megvan), amely kiváló természetes újulatcsokrot alakított ki maga körül. 1986-ban Budapest 100 km-es környezetében még 9 példányt ismertek belőle. A könyv fényképet közöl egy tekintélyes méreteket elért soproni példányáról is. Mivel sokféle haszonnal szolgálhat, és a természetes faji összetétel értékes eleme, helyes lenne felkarolnunk. Egyedi ültetésre is nagyon alkalmas, tájlesztettkai szerepe lehet. Jelentőségét növeli szárazság- és fagytüró képessége. Gyökérsarjakról könnyű felújítani. Termése sokoldalú hasznosítást kaphat. Nyersen fojtós hatású, ezért ajánlatosabb inkább erjesztés után pálinkának felhasználni. Nem szabad elfeledkezni arról, hogy a vad nagyon kedveli termését, ezért olyan helyeken mindenképpen nagyobb helyet kell kapnia, ahol vadgazdálkodást folytatnak.

dr. Szodfridt István

Igmándi Z.: **A magyar erdők taplógombái** – Akadémiai Kiadó, ár: 200 Ft.

Az utóbbi évtizedekben erdészeti szakirodalmunkban monografikus művek alig-alig jelennek meg. Ezért is öröndetes, hogy *Igmándy Zoltán* professzor, a hazai taplófélek legavatottabb ismerője vállalkozott egy hézagpótló mű megírására. A korlátozott terjedelem miatt sajnos a Magyarországon előforduló taplók mintegy 40–45%-a kerül csak bemutatásra. Az általános bevezetőben a taplófélek alaktanáról, biológiájáról, rendszertanáról, valamint gyűjtési és tárolási lehetőségeiről kapunk ismereteket. Jól szerkesztett határozókulcs segít a hazai fajok családjainak és nemzetségeinek beazonosításában. A részletes rész igen tömören ismerteti a fajokat, előfordulásukat, kártételüket, ahol fekete-fehér és színes fényképek segítik a jobb felismerést. Az erdészeken kívül remélhetően a természetkedvelő emberek érdeklődését is felkelti a könyv e gazdaságilag fontos és jelentős gombacsoport iránt.

Ref.: Bartha Dénes

Bocsánat!

Elnézést kérek az *Erdészeti Lapok* olvasóitól, és elsősorban *Jérôme Renétől*, a *Vadászélmények c. cikk szerzőjétől*, hogy a júniusi lapszám 193. oldala hibásan jelent meg, és így azon az oldalon sajnálatos módon élvezhetetlenné vált az írás. A hibát figyelmetlenségem okozta, mert a számítógépes tördelés során átlapoztam azon az oldalon, így a hibákat nem vettem észre.

Megértésüket köszönöm:

Sági Margit, tervező szerkesztő.

Erdőgazdálkodás számokban

Az Erdészeti és Faipari Egyetem Jegyzetsokszorosítója a közelmúltban a fenti címmel jelentette meg kézirat formájában *dr. Várhelyi István* ny. egyetemi tanár jegyzetét. Az oktatási segédletnek szánt 138 oldalas kiadvány az erdészeti politikus, illetve a gyakorlati szakember számára egyaránt segédeszközzül szolgálhat ágazatunk elemzéséhez, tanulmányozásához.

A kiadvány a Trianon utáni államterületre vonatkozóan 1920-tól kezdődően ismerteti a legfontosabb ágazati adatokat; az erdőterületet, az erdőszültséget, a fakitermelések, erdősítések, fásítások stb. alakulását. Minden lehetséges esetben a legrövidebb időtartamra tárgyalja az alakulását, a változásokat (néhány évtized esetében tehát pl. éves bontásban is).

A jegyzet négy fő részből áll, az első az országos „mindösszesen” adatokat, a második az állami erdőgazdálkodás országos számait, a harmadik a „nem államerdészeti” országos adatokat – a II. világháború utáni időkre vonatkozóan tehát az állami gazdaságok, kombinátok, illetve a mezőgazdasági termelőszövetkezetek országos szektor-adatait is, végül a negyedik rész megkülönböztetetten a Nyugat- és Észak-Dunántúl mint gazdasági térség, egyúttal az MTA Veszprémi Akadémiai Bizottsága jelenlegi működési területe regionális számsorait tartalmazza.

E hiánypótló művet nagy haszonnal forgathatja, elemezheti valamennyi kolléga.

Bolla Sándor